

با رقم سال قبل از آن معادل ۰/۴ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال ۱۴۰۲، بررسی توزیع افراد ۶ ساله و بیشتر خانوارها برحسب میزان سواد نشان می‌دهد که ۹/۲ درصد از افراد خانوارها بی‌سواد بودند که نسبت به رقم سال قبل از آن ۰/۳ واحد درصد کاهش داشته است. همچنین، در این سال نسبت افراد تحصیل‌کرده با تحصیلات دانشگاهی رقم ۲۴/۶ درصد را ثبت کرد که نسبت به سال ۱۴۰۱ تغییری نداشته است. در سال مورد بررسی، ۲۵/۷ درصد از مردان، دارای تحصیلات دانشگاهی و ۶/۵ درصد بی‌سواد بودند؛ نسبت‌های مذکور برای زنان به ترتیب ۲۳/۵ و ۱۱/۹ درصد بود. توزیع افراد خانوار برحسب میزان سواد و گروه‌های سنی نشان می‌دهد که حدود ۵۲/۱ درصد از افراد بی‌سواد در گروه سنی بالاتر از ۶۰ سال قرار دارند. در این سال، ۱۳/۳ درصد از افراد بی‌سواد خانوار در سنین ۶ تا ۱۰ سال بودند که کودکان جامانده از تحصیل به شمار می‌روند.

بررسی تعداد افراد باسواد در خانوار به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای نشان می‌دهد در ۱۳/۷ درصد از خانوارهای دهک اول، هیچ فرد باسوادی وجود ندارد. این سهم در دهک‌های دوم و سوم هزینه‌ای به ترتیب ۶/۲ و ۴/۶ درصد بوده و طی یک روند کاهشی در دهک دهم به حدود ۰/۳ درصد می‌رسد. از مجموع خانوارهای بدون فرد باسواد در کل دهک‌ها، ۳۸/۲ درصد به دهک اول، ۱۷/۳ درصد به دهک دوم و ۱۲/۸ درصد به دهک سوم اختصاص دارد. به عبارت دیگر، حدود ۶۸/۳ درصد از

در سال ۱۴۰۲، مصرف خصوصی به قیمت‌های ثابت سال ۱۴۰۰ به ۳۱۵۲۰/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال ۱۴۰۱ معادل ۱/۶ درصد افزایش داشت. در این سال، سهم هزینه‌های مصرفی خصوصی از هزینه ناخالص داخلی (به قیمت بازار) به ۴۳/۵ درصد رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۴۰۱ معادل ۱/۲ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

۱۰-۱- خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوارها

در مناطق شهری کشور

نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری ایران در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد بعد خانوار با افزایش ۰/۶ درصدی نسبت به سال قبل از آن به ۳/۲۹ نفر رسید. درصد توزیع خانوارها برحسب تعداد افراد خانوار طی سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد خانوارهای دو تا چهار نفره در مجموع ۷۹/۴ درصد از کل خانوارهای شهری را شامل می‌شوند. در این سال، خانوارهای دو نفره با ۰/۶ واحد درصد، بیشترین میزان افزایش و خانوارهای تک نفره و چهار نفره هر دو با ۰/۵ واحد درصد، بیشترین میزان کاهش سهم را در مقایسه با سال قبل از آن به ثبت رساندند.

توزیع افراد خانوارها برحسب گروه‌های سنی نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۲، حدود ۱۹/۰ درصد از افراد خانوارها در محدوده سنی ۱۵ سال و کمتر قرار دارند. در این سال، ۱۹/۳ درصد از افراد خانوارها در محدوده سنی ۱۶ تا ۳۰ سال بودند. مقایسه این سهم با ارقام سال‌های گذشته نشان‌دهنده روند کاهشی سهم جمعیت جوان در خانوارها است. همچنین، ۱۶/۶ درصد از افراد خانوار بالاتر از ۶۰ سال سن داشتند که در مقایسه

خانوارهای بدون فرد باسواد در سه دهک اول که در پایین‌ترین سطح رفاهی می‌باشند، قرار دارند. در مقابل، در خانوارهای دارای تعداد افراد باسواد بیشتر، دهک‌های بالاتر سهم بیشتری را دارا هستند؛ به طوری که از مجموع خانوارهای دارای ۵ نفر باسواد و بیشتر، سه دهک بالا (دهک هشتم تا دهم) به ترتیب با ۱۱/۳، ۱۲/۰ و ۱۲/۲ درصد، بیشترین سهم را به خود اختصاص دادند. افزایش بعد خانوار در دهک‌های بالاتر و برخورداری از امکانات مالی بهتر، در بالا بودن سهم مذکور موثر است.

در سال ۱۴۰۲، سهم خانوارهای بدون فرد شاغل از کل خانوارها با ۲/۰ واحد درصد کاهش به ۲۵/۵ درصد رسید؛ این رقم از سال ۱۳۹۴ به بعد کمترین میزان را نشان می‌دهد. در سال ۱۴۰۲، سهم خانوارهای با یک فرد شاغل به ۵۳/۷ درصد رسید که نسبت به سال قبل از آن حدود ۰/۹ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. همچنین، سهم خانوارهای با دو نفر شاغل و خانوارهای با سه نفر شاغل و بیشتر نیز نسبت به سال ۱۴۰۱ افزایش داشت.

توزیع تعداد افراد شاغل در خانوارها به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای نشان می‌دهد که از کل خانوارهای دهک اول، ۳۳/۴ درصد بدون فرد شاغل می‌باشند. در دهک‌های اول، دوم و سوم به ترتیب حدود ۱/۸، ۲/۸ و ۳/۲ درصد از خانوارها، دارای سه فرد شاغل و بیشتر می‌باشند. وجود این خانوارها در دهک‌های پایین درآمدی نشان‌دهنده پایین بودن درآمد شاغلان آنها است. بررسی ویژگی دهک‌های بالای درآمدی برحسب تعداد افراد شاغل نشان می‌دهد که در دهک دهم، ۴۹/۹ درصد از خانوارها دارای یک نفر شاغل می‌باشند. معادل ۹/۳ درصد از کل خانوارهای دارای یک نفر شاغل نیز در دهک دهم قرار دارند.

در سال ۱۴۰۲، توزیع افراد شاغل خانوارها برحسب رشته فعالیت اصلی محل کار نشان می‌دهد که بیشترین سهم شاغلان

به بخش‌های «عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران»، «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» و «صنعت و معدن» به ترتیب به میزان ۲۴/۹، ۱۹/۴ و ۱۸/۵ درصد اختصاص داشت.

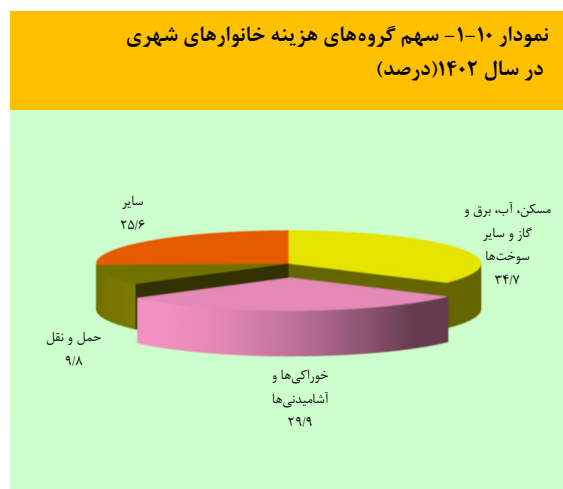
در سال مورد بررسی، توزیع افراد شاغل خانوارها برحسب میزان سواد و رشته فعالیت محل کار نشان می‌دهد که ۳۶/۵ درصد از کل شاغلان دارای تحصیلات دانشگاهی، ۴۵/۶ درصد دارای تحصیلات راهنمایی و متوسطه و ۱۷/۹ درصد در سطح ابتدایی، کمتر یا بی‌سواد بودند. افراد بی‌سواد و کم‌سواد عمدتاً در بخش «ساختمان» و بیشتر افراد دارای سواد راهنمایی و متوسطه در بخش «عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران» اشتغال داشتند. همچنین، بیشترین افراد با تحصیلات دانشگاهی در بخش «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» مشغول کار بودند. در سال ۱۴۰۲، سهم کارکن موسسات دولتی و عمومی از کل شاغلان به ۱۲/۷ درصد رسید که در مقایسه با سال قبل از آن ۱/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. همچنین، سهم کارکن موسسات خصوصی و کارکن مستقل به ترتیب با ۰/۵ واحد درصد کاهش و ۱/۶ واحد درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ترتیب ارقام ۴۳/۵ و ۳۷/۳ درصد را ثبت کردند.

بررسی نحوه تصرف مسکن محل سکونت خانوارها در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم خانوارهای دارای مسکن شخصی (مالک‌نشین) به ۶۴/۲ درصد در سال ۱۴۰۲ رسید که نسبت به سال ۱۴۰۱ تغییری نداشته است. درصد توزیع خانوارها به تفکیک دهک‌های هزینه و نحوه تصرف مسکن نشان می‌دهد که از کل خانوارهای دارای مسکن شخصی ۷/۵ درصد در دهک اول، ۸/۵ درصد در دهک دوم و ۹/۴ درصد در دهک سوم قرار دارند. در خصوص خانوارهای دارای مسکن شخصی، بیشترین سهم به دهک دهم و به میزان ۱۱/۸ درصد اختصاص دارد. در سال ۱۴۰۲، حدود ۲۶/۱ درصد از خانوارها اجاره‌نشین بودند که نسبت به سال قبل از

شبکه‌های اجتماعی بودند که در مقایسه با سال قبل از آن ۱/۳ واحد درصد افزایش داشت.

۱۰-۲- تحلیل هزینه‌ای بودجه خانوار

براساس گزارش اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی، در سال ۱۴۰۲، مجموع هزینه ناخالص^(۱) خانوار در مناطق شهری با ۴۸/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۳۴۰۵/۴ میلیون ریال (ماهانه ۲۸۳/۸ میلیون ریال) رسید. در این سال، متوسط هزینه ناخالص یک خانوار شهری به قیمت‌های ثابت سال ۱۴۰۰، معادل ۱۵۳۱/۱ میلیون ریال بود که نسبت به سال قبل از آن ۱/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. مقایسه حداقل دستمزد کارگران در سال ۱۴۰۲ (ماهانه ۵۳۰۸۳ هزار ریال) با متوسط هزینه ماهانه گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها در این سال (ماهانه ۸۴۷۸۹ هزار ریال) نشان‌دهنده آن است که در جوامع شهری، حداقل دستمزد جوابگوی تامین هزینه‌های گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌های یک خانوار در سطح متوسط جامعه نمی‌باشد.

۱- وجوهی نظیر نفقه، نذر و اعانه در صورتی که به خانوار دیگری پرداخت شده باشد، هزینه به حساب نمی‌آید. همچنین، مالیات و حق بازنشستگی (سهم خانوار) در هزینه منظور نشده است. پرداخت‌های خانوار بابت خرید، احداث، تغییرات، اضافات و تعمیرات اساسی در ساختمان، خرید حق امتیاز تلفن (ثابت و همراه) و سکه طلا و نقره سرمایه‌گذاری تلقی شده و در هزینه‌های ناخالص که مختص هزینه‌های جاری است، منظور نمی‌گردد. به عبارت دیگر، هزینه ناخالص (جاری) خانوار کلیه هزینه‌ها به‌استثنای هزینه‌های شغلی و سرمایه‌گذاری را دربر می‌گیرد.

آن حدود ۰/۲ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. از کل خانوارهای دهک اول ۳۷/۰ درصد دارای مسکن استیجاری بودند که در مقایسه با سال قبل از آن ۰/۴ واحد درصد کاهش داشت. این سهم برای خانوارهای دهک دهم معادل ۱۶/۰ درصد می‌باشد.

در سال ۱۴۰۲، بررسی نوع مصالح به کار رفته در ساختمان محل سکونت خانوار نشان می‌دهد که به ترتیب بیشترین سهم مربوط به ساختمان‌های آجری با تیرآهن (۳۴/۴ درصد)، بتون‌آرمه (۲۵/۷ درصد) و اسکلت فلزی (۲۵/۵ درصد) بود. حدود ۳/۱ درصد از ساختمان‌ها به دلیل نوع مصالح به کار رفته (بناهای آجری با تیر چوبی، خشتی، گلی و چوبی) استحکام پایینی در برابر حوادث و سوانح طبیعی نظیر سیل و زلزله دارند.

در سال ۱۴۰۲، حدود ۱/۶ درصد از خانوارها در محل سکونت خود از یک اتاق، ۲۶/۲ درصد از دو اتاق، ۵۴/۲ درصد از سه اتاق، ۱۴/۵ درصد از چهار اتاق، ۲/۳ درصد از پنج اتاق و ۱/۲ درصد از شش اتاق و بیشتر استفاده کرده‌اند. مقایسه سهم‌های مذکور با ارقام سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد سهم خانوارهای با «سه اتاق» و «شش اتاق و بیشتر» افزایش و سهم سایر خانوارها کاهش داشته یا ثابت مانده است.

در سال ۱۴۰۲، خانوارهای شهری از امکانات آب لوله‌کشی و برق به ترتیب به میزان ۹۹/۶ و ۱۰۰/۰ درصد برخوردار بودند. همچنین، میزان برخورداری از گاز شهری و سیستم فاضلاب به ترتیب به ۹۶/۷ و ۶۶/۱ درصد رسید. در این سال، حدود ۸۷/۰ درصد از کل خانوارها در محل سکونت از اینترنت برخوردار بودند که نسبت به سال قبل از آن حدود ۱/۳ واحد درصد افزایش داشت. در این سال، ۵۶/۴ درصد از خانوارها دارای اتومبیل شخصی و ۹۹/۲ درصد نیز دارای تلفن همراه بودند. در سال مذکور، ۸۶/۸ درصد از خانوارها عضو

بررسی متوسط هزینه ناخالص یک خانوار شهری به تفکیک گروه‌های هزینه‌ای به قیمت‌های جاری نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۲ گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها»، «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» و «حمل و نقل» به ترتیب با ۳۴/۷، ۲۹/۹ و ۹/۸ درصد بیشترین سهم از هزینه‌های خانوار را به خود اختصاص دادند. همچنین، گروه‌های «تفریح و امور فرهنگی»، «رستوران و هتل» و «حمل و نقل» به ترتیب با ۷۷/۳، ۷۱/۸ و ۵۷/۸ درصد بیشترین رشد هزینه‌های جاری را در مقایسه با سال ۱۴۰۱ به ثبت رساندند. مقایسه تورم گروه «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» و افزایش هزینه جاری این گروه در سال ۱۴۰۲ به میزان ۴۴/۰ درصد نشان می‌دهد به‌رغم تورم

قابل توجه، مصرف واقعی خانوار در این گروه ۰/۹ درصد افزایش داشت.

در سال ۱۴۰۲، بررسی هزینه ناخالص خانوارهای شهری به قیمت‌های ثابت سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد هزینه حقیقی در تمامی گروه‌ها بجز مسکن افزایش داشت. گروه‌های «تفریح و امور فرهنگی»، «حمل و نقل» و «بهداشت و درمان» به ترتیب با ۲۲/۲، ۱۱/۵ و ۹/۷ درصد افزایش، بیشترین میزان رشد را نسبت به سال ۱۴۰۱ به خود اختصاص دادند. همچنین، گروه‌های «حمل و نقل»، «بهداشت و درمان» و «کالاها و خدمات متفرقه» به ترتیب با سهم از رشد ۱/۲، ۰/۵ و ۰/۴ درصد، بیشترین تاثیر را در رشد هزینه حقیقی خانوار نسبت به سال قبل از آن دارا بودند.

(ده هزار ریال) جدول ۱۰-۱ مقایسه تغییرات و سهم هزینه ناخالص جاری برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری

	سال			درصد تغییر		سهم (درصد)
	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۲	
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۴۱۱۹۷/۵	۷۰۶۷۹/۸	۱۰۱۷۴۷/۲	۷۱/۶	۴۴/۰	۲۹/۹
دخانیات	۵۸۸/۰	۹۲۲/۴	۱۳۳۲/۳	۵۶/۹	۴۴/۴	۰/۴
پوشاک و کفش	۴۷۹۷/۹	۸۹۱۰/۶	۱۳۱۹۲/۹	۸۵/۷	۴۸/۱	۳/۹
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها	۵۳۱۱۲/۷	۸۰۵۰۰/۰	۱۱۸۲۲۳/۳	۵۱/۶	۴۶/۹	۳۴/۷
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۵۶۷۲/۵	۹۱۵۰/۷	۱۳۳۲۲/۹	۶۱/۳	۴۵/۶	۳/۹
بهداشت و درمان	۷۷۰۵/۶	۱۱۰۵۵/۰	۱۶۶۶۹/۶	۴۳/۵	۵۰/۸	۴/۹
حمل و نقل	۱۱۶۵۴/۴	۲۱۱۸۳/۴	۳۳۴۲۰/۸	۸۱/۸	۵۷/۸	۹/۸
ارتباطات	۲۸۹۵/۶	۳۷۲۵/۱	۵۱۰۸/۶	۲۸/۶	۳۷/۱	۱/۵
تفریح و امور فرهنگی	۱۱۲۰/۶	۲۴۲۴/۳	۴۲۹۹/۴	۱۱۶/۳	۷۷/۳	۱/۳
تحصیل	۱۱۱۵/۹	۱۸۹۷/۹	۲۸۶۶/۹	۷۰/۱	۵۱/۱	۰/۸
رستوران و هتل	۲۲۳۹/۹	۴۸۲۲/۲	۸۲۸۶/۰	۱۱۵/۳	۷۱/۸	۲/۴
کالاها و خدمات متفرقه	۹۳۸۳/۷	۱۴۴۳۵/۶	۲۲۰۷۲/۳	۵۳/۸	۵۲/۹	۶/۵
هزینه کل	۱۴۱۴۸۴/۵	۲۲۹۷۰۷/۰	۳۴۰۵۴۲/۳	۶۲/۴	۴۸/۳	۱۰۰/۰

جدول ۱۰-۲- مقایسه تغییرات و سهم هزینه ناخالص واقعی (به قیمت‌های ثابت سال ۱۴۰۰)

برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری

(ده هزار ریال)

سهم از رشد (درصد)	درصد تغییر		سال			
	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۰	
۰/۲	۰/۷	۰/۹	۲/۶	۴۲۶۲۱/۲	۴۲۲۵۶/۹	۴۱۱۹۷/۵ خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۰/۰	۰/۱	۹/۲	۲۰/۱	۷۷۰/۷	۷۰۵/۹	۵۸۸/۰ دخانیات
۰/۰	۰/۹	۰/۶	۲۶/۰	۶۰۸۱/۸	۶۰۴۶/۶	۴۷۹۷/۹ پوشاک و کفش
-۱/۹	۰/۰	-۵/۵	۰/۰	۵۰۱۶۶/۰	۵۳۱۰۶/۲	۵۳۱۱۲/۷ مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
۰/۱	۰/۸	۲/۰	۱۹/۶	۶۹۲۱/۱	۶۷۸۲/۷	۵۶۷۲/۵ لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
۰/۵	۰/۲	۹/۷	۳/۸	۸۷۷۱/۷	۷۹۹۷/۶	۷۷۰۵/۶ بهداشت و درمان
۱/۲	۲/۶	۱۱/۵	۳۱/۵	۱۷۰۷۷/۴	۱۵۳۲۲/۲	۱۱۶۵۴/۴ حمل و نقل
۰/۱	۰/۲	۵/۰	۷/۶	۳۲۶۹/۰	۳۱۱۴/۷	۲۸۹۵/۶ ارتباطات
۰/۲	۰/۴	۲۲/۲	۵۱/۸	۲۰۷۹/۵	۱۷۰۱/۳	۱۱۲۰/۶ تفریح و امور فرهنگی
۰/۱	۰/۲	۷/۸	۲۶/۱	۱۵۱۶/۹	۱۴۰۷/۰	۱۱۱۵/۹ تحصیل
۰/۱	۰/۳	۶/۷	۱۹/۲	۲۸۵۰/۹	۲۶۷۰/۹	۲۲۳۹/۹ رستوران و هتل
۰/۴	۰/۷	۶/۴	۱۰/۱	۱۰۹۸۳/۷	۱۰۳۲۶/۸	۹۳۸۳/۷ کالاها و خدمات متفرقه
۱/۱	۷/۰	۱/۱	۷/۰	۱۵۳۱۰۹/۷	۱۵۱۴۳۸/۹	۱۴۱۴۸۴/۵ هزینه کل (۱)

۱- هزینه کل واقعی به جای تقسیم هزینه کل به قیمت جاری بر شاخص کل قیمت‌ها، از مجموع هزینه‌های واقعی به تفکیک گروه‌های هزینه محاسبه شده است. علت انتخاب این روش تغییر سهم گروه‌های هزینه به نسبت سال پایه می‌باشد.

۱۰-۳- تحلیل هزینه‌ای بودجه خانوار به تفکیک دهک‌ها

بررسی هزینه خانوار به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای

نشان می‌دهد که نسبت متوسط هزینه خانوارها در دهک دهم

به دهک اول (۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین)

در سال ۱۴۰۲ به ۱۲/۵ برابر رسید که نسبت به سال قبل

از آن کاهش ۰/۸ واحدی داشته و نشان‌دهنده کاهش نابرابری

توزیع درآمد در مناطق شهری کشور است. در سال ۱۴۰۲،

متوسط هزینه یک خانوار در دهک دهم معادل ۲/۸ برابر

متوسط هزینه یک خانوار شهری بود. این در حالی است

که متوسط هزینه دهک اول ۰/۳ برابر متوسط هزینه یک

خانوار شهری بود. بررسی‌ها نشان می‌دهد متوسط هزینه

دهک‌های اول تا ششم کمتر از متوسط هزینه یک خانوار

شهری می‌باشد.

جدول ۱۰-۳- مقایسه رشد هزینه ناخالص خانوار و تورم

(درصد) برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری در سال ۱۴۰۲

رشد هزینه ناخالص واقعی	تورم	رشد هزینه ناخالص جاری	
۰/۹	۴۲/۷	۴۴/۰	خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۹/۲	۳۲/۳	۴۴/۴	دخانیات
۰/۶	۴۷/۲	۴۸/۱	پوشاک و کفش
-۵/۵	۵۵/۵	۴۶/۹	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
۲/۰	۴۲/۷	۴۵/۶	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
۹/۷	۳۷/۵	۵۰/۸	بهداشت و درمان
۱۱/۵	۴۱/۶	۵۷/۸	حمل و نقل
۵/۰	۳۰/۷	۳۷/۱	ارتباطات
۲۲/۲	۴۵/۱	۷۷/۳	تفریح و امور فرهنگی
۷/۸	۴۰/۱	۵۱/۱	تحصیل
۶/۷	۶۱/۰	۷۱/۸	رستوران و هتل
۶/۴	۴۳/۸	۵۲/۹	کالاها و خدمات متفرقه
۱/۱	۴۷/۴	۴۸/۳	هزینه کل

فصل ۱۰ امور اجتماعی و رفاه خانوار

در سال ۱۴۰۲، هزینه حقیقی ناخالص دهک نهم و دهم نسبت به سال قبل از آن به ترتیب ۰/۹ و ۴/۸ درصد کاهش یافت و در سایر دهک‌ها با افزایش همراه بود.

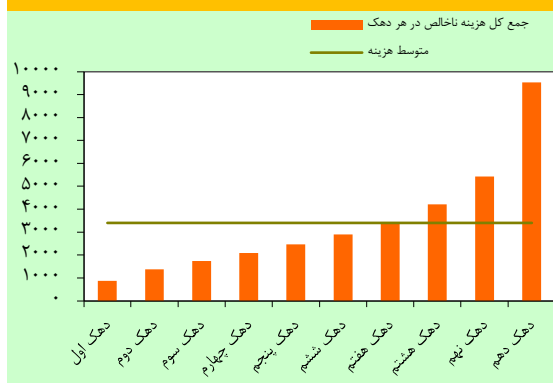
بیشترین افزایش مربوط به دهک اول به میزان ۱۱/۴ درصد و کمترین افزایش مربوط به دهک هشتم به میزان ۰/۶ درصد بود.

(ده هزار ریال) جدول ۱۰-۴- مقایسه متوسط هزینه ناخالص خانوارها در دهک‌های مختلف به قیمت جاری و ثابت در مناطق شهری

دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰
هزینه ناخالص جاری									
سال ۱۴۰۱	۵۴۷۰۸	۸۸۰۶۹	۱۱۲۰۵۲	۱۳۶۰۱۰	۱۶۱۴۱۳	۱۹۱۳۵۹	۲۲۹۳۷۴	۲۸۱۵۹۵	۳۶۹۴۴۴
سال ۱۴۰۲	۸۷۷۸۱	۱۳۷۳۵۶	۱۷۴۱۷۵	۲۰۸۹۵۴	۲۴۶۴۷۱	۲۸۹۶۸۳	۳۴۴۳۷۵	۴۲۱۰۲۶	۵۴۲۶۰۷
رشد هزینه ناخالص (جاری) (درصد)	۶۰/۵	۵۶/۰	۵۵/۴	۵۳/۶	۵۲/۷	۵۱/۴	۵۰/۱	۴۹/۵	۴۶/۹
رشد واقعی هزینه ناخالص (درصد) (۱)	۱۱/۴	۷/۷	۶/۹	۵/۱	۳/۹	۲/۹	۱/۸	۰/۶	-۰/۹

۱- ارقام واقعی براساس شاخص تورم به تفکیک دهک‌های هزینه محاسبه شده و با نتایج حاصل از متوسط خانوار قابل مقایسه نیست.

نمودار ۱۰-۲- مقایسه متوسط هزینه خانوار با متوسط هزینه مناطق شهری در دهک‌های مختلف در سال ۱۴۰۲ (میلیون ریال)

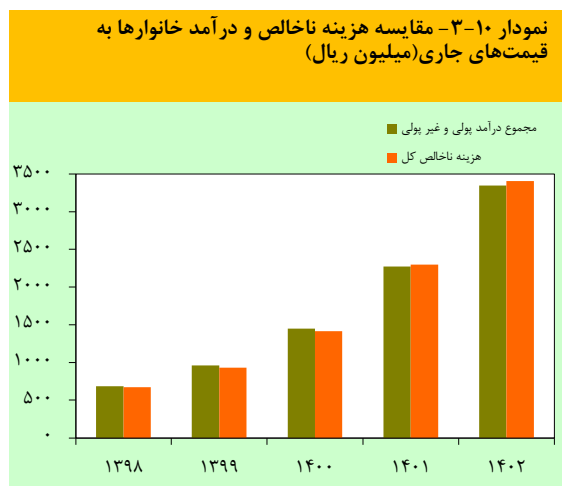

بررسی میزان هزینه‌ها در دهک دهم نسبت به دهک اول به تفکیک گروه‌های مختلف هزینه‌ای نشان می‌دهد بیشترین نابرابری در گروه‌های «رستوران و هتل»، «حمل و نقل»، «تفریح و امور فرهنگی»، «پوشاک و کفش» و «تحصیل» وجود دارد؛ به نحوی که هزینه دهک دهم در این گروه‌ها به ترتیب ۶۱/۱، ۵۵/۹، ۳۲/۴، ۳۰/۶ و ۲۰/۳ برابر دهک اول می‌باشد.

جدول ۱۰-۵- سهم گروه‌های مختلف هزینه در دهک‌ها در مناطق شهری در سال ۱۴۰۲ (درصد)

دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰	سهم متوسط
۳۳/۲	۳۴/۷	۳۴/۰	۳۴/۴	۳۳/۶	۳۴/۱	۳۲/۸	۳۲/۸	۲۹/۵	۲۲/۸	۲۹/۹
۱/۲	۰/۸	۰/۶	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۴	۰/۳	۰/۳	۰/۳	۰/۴
۱/۹	۲/۰	۲/۵	۲/۹	۳/۳	۳/۲	۳/۹	۴/۳	۴/۵	۴/۶	۳/۹
۴۳/۳	۴۰/۳	۳۹/۳	۳۷/۶	۳۶/۸	۳۵/۵	۳۳/۸	۳۲/۶	۳۳/۱	۳۳/۰	۳۴/۷
۲/۷	۲/۷	۳/۰	۳/۴	۳/۶	۳/۸	۴/۰	۴/۳	۳/۹	۴/۴	۳/۹
۴/۳	۴/۸	۴/۹	۴/۷	۵/۳	۴/۹	۵/۴	۵/۵	۵/۶	۴/۱	۴/۹
۴/۰	۴/۶	۴/۷	۵/۱	۵/۱	۵/۸	۶/۸	۷/۱	۹/۶	۱۷/۹	۹/۸
۱/۸	۱/۷	۱/۶	۱/۷	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۵	۱/۵	۱/۳	۱/۵
۰/۶	۰/۸	۰/۸	۱/۰	۱/۱	۱/۱	۱/۳	۱/۳	۱/۳	۱/۶	۱/۳
۰/۵	۰/۶	۰/۸	۰/۸	۰/۹	۰/۹	۰/۹	۰/۹	۰/۹	۰/۸	۰/۸
۰/۷	۰/۹	۱/۱	۱/۴	۱/۷	۲/۰	۲/۰	۲/۶	۳/۰	۳/۳	۲/۴
۵/۷	۶/۱	۶/۶	۶/۵	۶/۶	۶/۷	۷/۱	۶/۷	۶/۷	۶/۰	۶/۵

۱۰-۴- تحلیل درآمد خانوار

در سال ۱۴۰۲، متوسط درآمد پولی و غیر پولی ناخالص یک خانوار با ۴۷/۴ درصد افزایش به ۳۳۴۶/۹ میلیون ریال (ماهانه ۲۷۸/۹ میلیون ریال) رسید. از این مقدار، ۶۸/۵ درصد درآمد پولی ناخالص و ۳۱/۵ درصد درآمد غیر پولی بود. بخش عمده درآمدهای غیر پولی شامل ارزش اجاری مسکن است که میزان آن تحت‌تاثیر تغییرات قیمت در بازار مسکن بوده و معمولاً جریان نقدی برای خانوار به دنبال ندارد.

براساس گزارش نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری در سال ۱۴۰۲، سهم درآمدهای متفرقه خانوار شامل حقوق مستمری و بازنشستگی، درآمد اجاره خانه، یارانه، سود حاصل از سپرده‌های سرمایه‌گذاری، اوراق مشارکت و مواردی نظیر آن به ۲۲/۸ درصد رسید که در مقایسه با سال قبل از آن به میزان ۰/۴ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

مقایسه متوسط درآمد (۳۳۴۶/۹ میلیون ریال) و هزینه (۳۴۰۵/۴ میلیون ریال) خانوارها در سال ۱۴۰۲ به قیمت‌های جاری نشان می‌دهد که بودجه خانوارها در این سال با کسری مواجه بود.

در سال ۱۴۰۲، بررسی متوسط درآمد ناخالص سالانه خانوار براساس تعداد نفرات خانوار نشان می‌دهد خانوارهای ۵ نفره، بالاترین میزان درآمد (۳۶۳۶/۶ میلیون ریال) را داشتند. این گروه از خانوارها حدود ۱۰/۱ درصد از کل خانوارها را شامل می‌شوند. بعد از این گروه، خانوارهای ۴ نفره با ۳۶۰۰/۹ میلیون ریال درآمد سالانه بیشترین رقم درآمد را به خود اختصاص دادند. سهم این گروه از کل خانوارها ۲۸/۲ درصد می‌باشد. خانوارهای ۳ نفره نیز با سهم ۲۸/۳ درصدی از کل خانوارها و ۳۴۵۷/۶ میلیون ریال درآمد سالانه در جایگاه سوم قرار دارد. بیشترین درآمد سرانه به خانوارهای یک‌نفره (۲۲۵۵/۱ میلیون ریال) اختصاص داشت؛ این گروه از خانوارها ۶/۱ درصد از کل خانوارها را شامل می‌شوند.

جدول ۱۰-۶- متوسط درآمد سالانه ناخالص یک خانوار در مناطق شهری به تفکیک گروه‌های درآمد (ده هزار ریال)

سهم (درصد)		درصد تغییر		سال		
۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۶۸/۵	۶۸/۱	۴۸/۲	۶۰/۴	۲۲۹۱۴۴/۵	۱۵۴۶۳۵/۲	درآمد پولی ناخالص
۶/۶	۷/۲	۳۶/۸	۵۱/۴	۲۲۲۴۳/۰	۱۶۲۵۷/۵	درآمد از مزد و حقوق - بخش دولتی و عمومی
۱۵/۴	۱۴/۸	۵۳/۱	۶۱/۷	۵۱۴۴۵/۳	۳۳۶۱۱/۱	درآمد از مزد و حقوق - بخش خصوصی
۰/۰۴	۰/۱	-۱۲/۰	□	۱۴۰/۵	۱۵۹/۶	درآمد از مزد و حقوق - بخش تعاونی
۱/۳	۱/۳	۰	۰	۴۴۱۵/۹	۳۰۶۴/۲	درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی (۱)
۱۸/۲	۱۷/۷	۵۲/۱	۸۰/۲	۶۰۹۷۸/۱	۴۰۰۹۹/۱	درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی
۲۲/۸	۲۳/۲	۴۵/۳	۴۴/۴	۷۶۳۷۸/۵	۵۲۵۶۹/۱	درآمدهای متفرقه
۴/۰	۳/۹	۵۲/۶	۱۰۱/۲	۱۳۵۴۳/۳	۸۸۷۴/۷	درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم
۳۱/۵	۳۱/۹	۴۵/۷	۵۰/۱	۱۰۵۵۴۶/۱	۷۲۴۲۱/۹	درآمد غیر پولی
۲۴/۵	۲۵/۴	۴۲/۵	۴۷/۲	۸۲۱۱۳/۱	۵۷۶۲۴/۱	ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک‌نشین)
۷/۰	۶/۵	۵۸/۴	۶۳/۰	۲۳۴۳۲/۹	۱۴۷۹۷/۸	سایر (۲)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۷/۴	۵۷/۰	۳۳۴۶۹۰/۶	۲۲۷۰۵۷/۱	مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص

۱- با توجه به اینکه، تعداد خانوارهای نمونه دارای درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی، بهینه نمی‌باشد، ارقام این گروه درآمدی قابل استناد نمی‌باشد.
 ۲- شامل برآورد ارزش اجاری مسکن در برابر خدمت و رایگان، ارزش کالاها و خدمات در برابر مزد و حقوق، رایگان (نه از خانوار دیگر) و تولید برای مصرف در خانه از محل کسب کشاورزی و غیر کشاورزی می‌باشد.

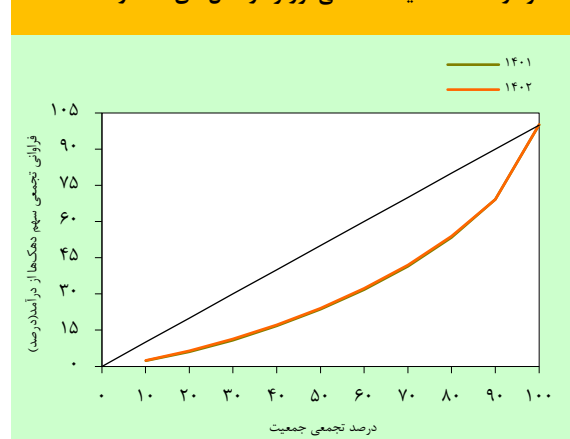
۱۰-۵- اندازه‌گیری و تحلیل نابرابری توزیع درآمد

در سال ۱۴۰۲، ضریب جینی به رقم ۰/۳۸۳۸ رسید که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۱/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال، نسبت درآمد ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین خانوارها از ۱۳/۳۸ برابر در سال ۱۴۰۱ به ۱۲/۵۴ برابر کاهش یافت. سهم ۲۰ درصد خانوارهای با درآمد بالا با ۰/۴۸ واحد درصد کاهش، از ۴۶/۷۲ درصد در سال ۱۴۰۱ به ۴۶/۲۴ درصد در سال ۱۴۰۲ رسید. بررسی سهم دهک‌ها از کل درآمد در سال ۱۴۰۲، نشان‌دهنده افزایش سهم دهک‌های اول تا سوم و ششم، ثبات سهم دهک‌های چهارم، پنجم، هفتم و دهم و کاهش سهم دهک‌های هشتم و نهم در مقایسه با سال ۱۴۰۱ است. در مجموع، وضعیت توزیع درآمد در این سال به نفع دهک‌های پایین و به ضرر دهک‌های متوسط و بالای درآمدی بود.

جدول ۱۰-۷- شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری

سال		
۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۰/۳۳۸	۰/۳۹۱۲	ضریب جینی
۱۷/۱۲	۱۶/۶۰	سهم ۴۰ درصد خانوارهای کم‌درآمد (درصد)
		سهم ۴۰ درصد خانوارهای با درآمد
۳۶/۶۳	۳۶/۶۸	متوسط (درصد)
۴۶/۲۴	۴۶/۷۲	سهم ۲۰ درصد خانوارهای با درآمد بالا (درصد)
		نسبت ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد
۱۲/۵۴	۱۳/۳۸	فقیرترین خانوارها (برابر)

نمودار ۱۰-۴- مقایسه منحنی لورنز در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

۱۰-۶- تامین اجتماعی

۱۰-۶-۱- تامین اجتماعی حمایتی

در سال ۱۴۰۲، تعداد کل افراد مورد حمایت کمک‌معیشت‌بگیر کمیته امداد امام خمینی (ره) برابر با ۴۶۶۹ هزار نفر بود که نسبت به سال قبل از آن ۱/۳ درصد معادل ۶۱ هزار نفر کاهش داشت. در این سال، مستمری پرداختی سرانه به مددجویان معیشت‌بگیر معادل ۸۵/۰ میلیون ریال بود که نسبت به سال قبل از آن و به قیمت‌های ثابت سال ۱۴۰۰، به میزان ۲۲/۳ درصد کاهش داشت.

۱۰-۶-۲- تامین اجتماعی بیمه‌ای

نظام تامین اجتماعی بیمه‌ای در ایران عمدتاً توسط صندوق تامین اجتماعی و سازمان بیمه سلامت ایران و در برخی موارد صندوق‌های مستقل در کشور برقرار می‌شود. براساس آمار سال ۱۴۰۲، صندوق تامین اجتماعی و سازمان بیمه سلامت ایران در این سال در مجموع ۹۳/۸ میلیون نفر را تحت پوشش داشتند. این تعداد بیمه‌شده در مقایسه با سال ۱۴۰۱ به میزان ۳/۴ درصد افزایش داشت. عضویت هم‌زمان در دو صندوق و پرداخت چند حق بیمه برای برخورداری از مزایای هم‌زمان بازنشستگی توسط یک نفر، در بالا بودن نسبی تعداد افراد بیمه‌شده در مقایسه با جمعیت کل کشور موثر بوده است. انتظار می‌رود با برقراری سامانه‌های الکترونیکی و صدور بیمه‌نامه براساس کد ملی، خطاهای آماری ناشی از برخورداری افراد از چند طرح بیمه‌ای در محاسبه کل افراد بیمه‌شده، کاهش یابد.

در سال ۱۴۰۲، تعداد بیمه‌شدگان اصلی صندوق تامین اجتماعی به ۱۶/۳ میلیون نفر رسید که نسبت به سال قبل از آن معادل ۴/۸ درصد افزایش داشت. در سال مورد بررسی، با احتساب کل بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران اصلی و تبعی، کل افراد تحت پوشش صندوق تامین اجتماعی با ۴/۱ درصد افزایش به ۴۸/۳ میلیون نفر رسید. از کل افراد تحت پوشش، ۸/۳ میلیون نفر مستمری‌بگیر و سایرین تحت پوشش خدمات بیمه‌ای صندوق بودند.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۴۰۲

تعداد بیمه‌شدگان صندوق مزبور در سال ۱۴۰۲ به ۲۸۱۱/۷ هزار نفر رسید که در مقایسه با سال ۱۴۰۱ معادل ۱۴/۱ درصد افزایش داشته است.

جدول ۱۰-۸- تعداد کارگزاری‌ها و بیمه‌شدگان صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر

درصد تغییر	سال	
	۱۴۰۲	۱۴۰۱
بیمه‌شدگان اصلی (هزار نفر)	۲۸۱۱/۷	۲۴۶۴/۱
تعداد کارگزاری‌ها	۱۶۰۰	۱۶۷۸
	-۴/۶	

ماخذ: صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر

۱۰-۷- شاخص‌های توسعه انسانی^(۱)

براساس گزارش دفتر برنامه عمران سازمان ملل متحد^(۲)، شاخص توسعه انسانی کشور ایران در سال ۲۰۲۳ به رقم ۰/۷۹۹ رسید که در بین ۱۹۳ کشور رتبه ۷۵ را کسب نمود. براساس این گزارش، شاخص امید به زندگی در سال ۲۰۲۳ برای ایرانیان ۷۷/۷ سال بود که در مقایسه با سال ۲۰۲۲ (معادل ۷۴/۶ سال) افزایش داشت. در سال ۲۰۲۳، میانگین سال‌های تحصیل بزرگسالان حدود ۱۰/۸ سال و میانگین سال‌های مورد انتظار تحصیل برای کودکان در سن مدرسه ۱۴/۰ سال بود. درآمد ناخالص ملی سرانه (براساس شاخص برابری قدرت خرید^(۳)) نیز در سال ۲۰۲۳ معادل ۱۶۰۹۶ دلار برآورد شده که در مقایسه با سال ۲۰۲۲ (معادل ۱۴۷۷۰ دلار) افزایش داشت.

براساس گزارش سازمان مذکور سطح توسعه انسانی کشورها به چهار دسته بسیار بالا، بالا، متوسط و پایین تقسیم می‌شود. کشورهای با رتبه توسعه انسانی بین ۰/۷۰۰ تا ۰/۸۰۰ از جمله کشورهای با سطح توسعه انسانی بالا می‌باشند. براساس رقم شاخص، کشور ایران در گروه کشورهای با رتبه توسعه انسانی بالا قرار دارد. در این سال، متوسط شاخص توسعه انسانی

در سال ۱۴۰۲، تعداد بازنشستگان اصلی صندوق تامین اجتماعی به ۲۸۳۴/۳ هزار نفر رسید که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۸/۰ درصد رشد داشت.

در سال ۱۴۰۲، تعداد افراد تحت پوشش سازمان بیمه سلامت ایران که تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است، معادل ۴۵/۵ میلیون نفر بود که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۲/۷ درصد رشد نشان می‌دهد. از این تعداد، ۲۰/۲ میلیون نفر تحت پوشش صندوق روستاییان، ۱۷/۷ میلیون نفر مشمول بیمه سلامت همگانی، ۵/۰ میلیون نفر زیر نظر صندوق کارکنان دولت و بقیه به عنوان سایر اقشار از خدمات سازمان بیمه سلامت ایران بهره‌مند شدند. تعداد افراد تحت پوشش بیمه سلامت همگانی ایرانیان در سال ۱۴۰۲ در مقایسه با سال قبل از آن افزایش و تعداد افراد تحت پوشش صندوق‌های کارکنان دولت کاهش داشت.

۱۰-۶-۳- بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر

صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر عهده‌دار بیمه کشاورزان و سایر اقشار روستایی است. براساس قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی، برخورداری از مزایای این صندوق به صورت اختیاری طراحی شده است؛ به همین دلیل، گسترش آن از طریق فعالیت‌های کارگزاری صورت می‌گیرد. در سال ۱۴۰۲، تعداد کل کارگزاری‌ها به ۱۶۰۰ مورد رسید که در مقایسه با سال قبل از آن (۱۶۷۸ کارگزاری) حدود ۴/۶ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال ۱۴۰۲، میزان کمک و سهم مصوب دولت در صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر با ۱۶۷/۷ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۴۰/۲ هزار میلیارد ریال رسید که ۸۱/۵ درصد آن (معادل ۳۲۷۱۴/۲ میلیارد ریال) تخصیص یافت.

۱- برگرفته از گزارش توسعه انسانی (HDI) دوره ۲۰۲۵

۲- United Nations Development Program (UNDP)

۳- Purchasing Power Parity

در کشورهای با سطح توسعه انسانی بسیار بالا که ۷۴ کشور را شامل می‌شود، رقم ۰/۹۱۴ بود که در مقایسه با رقم سال ۲۰۲۲ (معادل ۰/۹۰۲) حدود ۱/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. متوسط شاخص برای کل جهان در سال ۲۰۲۳ معادل ۰/۷۵۶ بود که نسبت به سال ۲۰۲۲ افزایش داشته است. در سال ۲۰۲۳، ایسلند با ۰/۹۷۲ بیشترین رقم شاخص توسعه انسانی را دارا بود؛ چنانچه اثر نابرابری توزیع امکانات در شاخص‌های مرتبط با شاخص توسعه انسانی نیز مورد توجه قرار گیرد و شاخص توسعه انسانی تعدیل شده براساس نابرابری‌ها محاسبه گردد، شاخص توسعه انسانی ایسلند به رقم ۰/۹۳۳ کاهش خواهد یافت. در این سال برای کشور ایران در خصوص شاخص مذکور رقم ۰/۶۴۳ اعلام شده است.